

Életképek Meseországból

Apor Péter: *Forradalom a hátsó udvarban.*

Tömegeroszak, antiszemitizmus és politikai átalakulás Magyarországon, 1945–1946

Jaffa Kiadó, 2021

Vigyázat, a cím félrevezető! Apor Péter történész könyvének, melyet a Jaffa Kiadó jelentetett meg Modern Magyar Történelem című sorozatában, semmi köze sincs a *Meseország mindenkié* című, a Grimm meséket LMBTQ szellemben átíró képeskönyvhöz, melyet Dúró Dóra nyilvánosan ledarált, a sajtószabadság legnagyobb dicsőségére. Apor kötetének már a címe és alcíme is jelzi a komoly témát: *Forradalom a hátsó udvarban. Tömegeroszak, antiszemitizmus és politikai átalakulás Magyarországon, 1945–1946.* De mi köze egy ilyen komoly szakmunkának Meseországhoz? Csak annyi, hogy a könyv minden fejezetcíme erre utal. *A történész meséje, Mese a molnárról, Mese a kövér emberről, Mese a zsidókról, Mese a fasisztákról.*

Ha ezek után a figyelmes olvasó átlapozza a Felhasznált irodalom című fejezetet, benne a Levéltári forrásokat és a bibliográfiát – apró betűvel szedve 16 oldal – továbbá a Jegyzeteket és Névmutatót, szintén apró betűkkel 49 (!) oldal – rögtön rájön, hogy a mese, melyet olvas, alapos, hosszú évekig tartó kutatómunka eredménye. Tehát a történész Magyarország tragikus időszakából, a második világháború befejezését és a holokausztot követő két év történetéből írt mesét számunkra. Ebben a korszakban többpárti koalíció kormányzott Magyarországon, melyben a Magyar Kommunista Párt dominált. Hiába aratott elsöprő győzelmet 1945 novemberében a nemzetgyűlési választásokon a Független Kisgazdapárt, ekkor alapozták meg a „népi demokráciát”.

Ha mese helyett a narratíva fogalmát használjuk, állíthatjuk, hogy Apor új, eredeti szempontból igyekszik bemutatni ezt

a két válságos évet. Az 1989–90-es rendszerváltást követően két narratíva volt „forgalomban” a korszakról. Az első a gátlástalan, kommunista manipulációkra és az egyelőre még leplezett terrorra fókuszált. A második, amelyet e sorok szerzője is képvisel, a „posztholokauszt” időszakának láttatta 1945-öt és 1946-ot. Egy biztos: a korszak iránt az utóbbi időben határozottan érdeklődni kezdtek az írók és a filmesek. Elég, ha itt utalok Závada Pál *Egy piaci nap* és Benedek István Gábor *Miskolc, Zsidó utca '46* című regényeire, Nadas Péter egész életművére és Török Ferenc 1945 című, díjnyertes filmjére.

Érdemes itt kitérni egy másik, az előbbieknél fiatalabb szerzőre, Grecsó Krisztiánra is, aki arról nevezetes, hogy Szegváron, ebben a Csongrád megyei nagyközségben született. Itteni élményeit két kötetben is feldolgozta, melyeket a kritika elismeréssel fogadott. (*Pletykaanyu*, 2001, *Isten hozott – a Klein napló*, 2005). Grecsó, aki saját állítása szerint sokat kutatta a Szegváron 1945 és 1949 között történeteket 2005-ben kiadott regénye megírása előtt, kiáll Apor Péter mellett, aki „nem ítélezik, csak megmutat”. Könyvéből az olvasó valódi képet kap arról, hogy „mi és miért történt, mindezt levéltári hivatkozásokkal, bizonyítékokkal, nem a mendemondákra alapozva, hiszterizálva”.

De térjünk vissza a történészhez, aki az 1945–46-os „tömegeroszakot” tárgyalva új, az eddigittől eltérő narratívát prezentál az „átmenetről”, melyből megérthető az 1944 előtti „zsidókérdés”, de a negyvenes évek végére kialakuló, Rákosi Mátyás által fémjelzett, irracionális és az 1956-os forradalomba torkolló pártdiktatúra is.

Apor a mindennapok és az „egyszerű emberek” világát feltárva újat igyekszik mondani ezekről a válságos évekről, ami mindenképpen becsülendő törekvés, tekintettel az unalomig ismert politikatörténeti megközelítésre, mely a hetvenes évek óta érvényesült a korszakról való közgondolkodásban.

Csak az a gond, hogy a szerző tömérdek kutatómunkát keretbe foglaló értelmezése erősen vitatható, kétségbe vonható. Fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy bizony Apor jelentős pontokon elhallgatja a tényeket, és nem vesz tudomást azokról a dokumentált körülményekről, melyek cáfolják ideológiai megfontolásokra alapozott állításait.

Kezdjük először is az elméleti kiindulóponttal. Utoljára a negyvenes évek második felében állította két jelentős gondolkodó, Bibó István és Szekfű Gyula, hogy 1945 után forradalom zajlott Magyarországon. Bibó több könyvében (pl. *A magyar demokrácia válsága, A békeszerződés és a magyar demokrácia, A magyar társadalomfejlődés és az 1945. évi változás értelme*) fejtegette azt, amit Szekfű Gyula *Forradalom után* című, 1947-ben megjelent munkájában is leírt, majd később sematikus „ideológiai kánonná” vált, hogy Magyarországon 1945-től az MKP vezetésével radikális társadalmi átalakulás ment végbe, ami a földosztással vette kezdetét, és hatalomhoz juttatta az abból addig kirekesztett tömegeket.

Apor többször kifejtett nézete szerint 1945-ben és 1946-ban a Nemzeti Bizottságokban, majd a különböző pártokban a szervezetekben politizáló tömegek aktív, spontán módon vettek részt a közéletben, és ha atrocitásokra került sor a „régii rend” képviselőivel, azok az „erőszak népi rítusaiból” és a forradalmi indulatokból következtek. A rituális erőszak tehát „a politikai részvétel sajátos eszköze” volt tömegek számára. Szerinte alapvetően ebben a kontextusban értelmezhető az 1946 márciusi szegvári erőszakos tüntetés, a verekedésbe torkolló szegedi és bé-

kécsabai demonstrációk, majd a kunmadarasi pogrom május 21-én, továbbá a kettős lincselésbe torkolló, július 30-ai és augusztus 1-jei miskolci munkástüntetések is. Ennek a tendenciózus koncepciónak, mely a MKP-nak és az általa irányított rendőrségnek másodlagos szerepet tulajdonít a „forradalom elfajulásában”, időként Apor is ellentmond. Az 1946. május 1-jei nagy miskolci demonstrációról például a következőt írja: „A jelszavakat skandáló, vörös zászlók alatt menetelő tömeg voltaképpen a politikai változást kikényszerítő tömegmegmozdulás színrevitele volt: a forradalmat játszotta el és adta elő.” Hitelességéhez mégsem férhet kétség, hiszen „a háború utáni politikai kultúra a társadalmi rendet megteremtő kollektív cselekvés eszközét, vagyis a tüntetéseket (a ’lázaszt’) a forradalom, társadalmi változás ügyével azonosította.” Ugyanakkor szerinte a populáris, népi politika „nem a demokrácia alternatíváját, hanem alternatív demokráciát igyekezett teremteni”.

Miért különösen fontos az, ami ebben az időszakban Csongrád megyében, Szegváron, illetve a szomszédos nagyközségben, Mindszenten történt? Itt rögtön le kell szögezni, hogy két eseménysorozatról van szó, az egyik az 1946-os tüntetés, melynek során egy több mint százfős tömeg fizikailag is inzultálta a „régii rend” képviselőit, a jegyzőt, az iskolaigazgatót, a két településen szolgáló rendőröket, a Slachta Margit rendjéhez tartozó szegénygondozó apácákat és a két településen szolgálatot teljesítő rendőröket. Együttal elkergette és kirabolta a deportálásból visszatért holokauszt-túlélőket, mintegy 80 szegvári és mindszeri zsidót, akiknek többsége hazatérve visszatért eredeti kereskedő foglalkozásához, illetve vállalkozni kezdett. A másik figyelemre méltó ügy 1948 pünkösdjén történt, amikor meggyilkoltak egy fiatal, esküvőjére készülő szegvári leányt, Kovalcsik Margitot, s ennek nyomán fellángolt a zsidóellenes vérvád. Ekkor a helybeliek a gyilkossággal, egy Klein Viktor nevű fiatalembert gyanúsítottak

meg, akinek a családja az 1946. márciusi események ellenére visszatért, és továbbra is ruhaüzletet tartott fenn. (Az utóbbi „szto-riával” részletesen foglalkoztam a *Hitel* 2021. júliusi számában megjelent *Diktatúra és lappangó hisztéria* című tanulmányomban.)

Szegváron 1946. március 7-én valóságos „népítélet” zajlott, a helyi kommunisták biztatására, szabályos rituálé szerint. „Az ítékezés hamisítatlan politikai aktus volt: a közösség állapotáról tett állítás, annak védelme és határainak kijelölése. Klein Lászlónét, született Erlich Karolinát támadói arra utasították, hogy öt percen belül hagyja el a házat. Amint indulásra készen állt, négy, botokkal felszerelkezett gyerek elkísérte a szomszédos község, Mindszent határáig, ahol szidalmazások után útjára bocsátották. Késő délután Fazekas József jegyző házában 100–150 tüntető vonult fel. Miután behatoltak a házba, egy kijelölt küldött révén arra szólították föl, hogy 10 percen belül hagyja el az épületet. Ezután egy botokkal felszerelt csoport kísérete a házból. A tüntetésről szóló beszámolókat határozott határvonalat húztak két csoport között. E történetekben a község társadalmá egyértelműen két részre volt osztható: egyfelől volt a veszélybe sodródott közösség, másfelől pedig az ezt veszélyeztetők csoportja” – írja Apor Péter.

Azt viszont nem említi, hogy a megmozdulást politikailag megszervezték, és arról is hallgat, hogy a helyi zsidóság ellen irányult volna. Azt sem veti fel, hogy a helyi „agrárproletárok” agresszív fellépésében szerepet játszott a hagyományos, vérvádra alapozott zsidógyűlölet. Szerinte a tüntetők számára az erőszak a „népi mentalitáshoz” tartozott, bizonyos „kulturális rend” volt. Ehhez társult a szerzési vágy, mely a zsidó lakások kifosztásában nyilvánult meg. A kihallgatott tüntetők által elmesélt történetekből Apor szerint a közösség anyagi egyensúlyának, egyfajta „morális ökonómiának” a képe bontakozik ki. „Ezek az elbeszélések a tüntetést

a közösség által szentesített olyan fellépésként ábrázolták, mely a jogosnak hitt mérték fölötti egyéni vagyoni kisajátítására irányult. A tüntetés ebben a nézetben, a gazdasági-vagyoni szolidaritás elveiből következő, a szükség és nélkülözés órájában végrehajtandó, jogos tettek tünt”, állítja.

Pedig a szegvári, agresszív tüntetést a MKP kezdeményezte, ismert jelszavaival: „Ki a nép ellenségeivel a koalícióból!”, „Földet vissza nem adunk!” Egyidejűleg zajlott több hasonló megmozdulással, például azzal, amelyet Békéscsabán és Szegeden tartottak jóval több résztvevővel, és erőszakba torkollt. Szervezői „csúcsra járatották” a szociális demagógiát, ami visszhangot keltett, elsősorban azokban a kubikus családokban, melyeknek tagjai 1944 előtt a nyilasokkal rokonszenveztek. A tüntetők fő politikai célpontja az előző évi földosztás törvénytelenégei miatt pereket indító helyi zsidó ügyvéd, dr. Reiner Imre volt, akit hátulról megtámadtak, dorongokkal ütlegeltek.

Az erőszakos tüntetést helyi kommunisták szervezték, a Lakos Imre rendőrkapitány meggyilkolására utasítást adó Dadi Imre megyei párttitkár emberei, akik igyekeztek „mederben tartani” a szegvári eseményeket. Forgatókönyv szerint jártak el, a résztvevők ezt követték, ami a rendőrségen felvett kihallgatási jegyzőkönyvekben is tükröződik. Ezt tartja „népi kultúrának” Apor Péter, utólag felmentés adva a kollektív erőszakra: „A szegvári tüntetés nem csupán a közösségi gazdaság morális helyreállítása volt, sokkal inkább a bűn és büntetés rituáléja fogalmazódott meg benne. A népi igazságszolgáltatás célja azonban láthatóan eltért az intézményesült büntetőeljárásétól: nem állt szándékában a bűnös megjavítása, sokkal inkább nyilvános bemutatása és megszégyenítése, majd kiűzetése, a közösségből való eltávolítása. Bár látszólag a tüntetés bírósági tárgyalótermet utánozott, valódi formáját a pellengér és a bűnös közösségből való nyilvános kizárásának hagyománya

adta.” Nehezen érthető, miért hallgatja el, illetve minimalizálja az MKP és a politikai rendőrség szerepét a történész.

Pedig Magyarországon az erőszak nem volt része a „népi kultúrának”, kitöréseire rendre súlyos válsághelyzetekben került csak sor, és akkor, amikor a politikai hatalom előzőleg tudatosan felszámolta az emberek erkölcsi gátlásait, illetve a súlyos provokációkat követett el. Ilyen helyzet állt elő az 1946 nyár végi miskolci lincselésekkor vagy 1956. október 30-án a Köztársaság téren. Utóbbi nem történik meg, ha előtte öt nappal nincs a szörnyű, több mint kétszáz halálos áldozatot követelő vérengzés a Parlament előtt, a Kossuth téren, majd másnap Mosonmagyaróváron. Ebben az elméleti keretben érdemes tárgyalni tragikus traumákkal teli 20. századi történelmünket, figyelembe véve, hogy az a politikai propaganda, mely épített az emberek meglevő előítéleteire és a nemzeti frusztrációra, hatékonyabban és pusztítóbban bontotta le az erkölcsi gátlásokat, mint később az, amely kizárólag szociális demagógiával és utópisztikus ígéretekkel operált. 1945-ben és 1946-ban azonban még az utóbbi is hatott, különös tekintettel arra, a „feketézők és spekulánsok” elleni kampány felszínre hozta a tömegek elfojtott antiszemita indulatait. Az MKP által szervezett erőszakos tüntetések és „népítéletek” fontos epizódok voltak abban az 1956-os forradalomig tartó folyamatban, mely a zsidókat távozásra kényszerítette a magyar falvakból és kisvárosokból.

Apor Péter nem hozza összefüggésbe az 1946. márciusi, szegvári osztályharcos és antiszemita „népítéletet” sem a holokauszttal, sem pedig az 1948 pünkösdjén fellángolt vérváddal. Grecsó viszont regényében hallgat a népítéletről, viszont a vérvádat Sáraság néven emlegetett szülőfaluja „ösbűnének” tekinti, amit zavaros mitológikus utalásokkal érzékeltet. Így, hogyha valaki nem tudja, mi történt Szegváron szegény Kovalcsik Margit meggyilkolása után, nem lesz okosabb. „A narrátor a har-

madik fejezet elején értesül arról, hogy egyesületük névadója, Klein Ede, a holokausztot megjárt sárasági kelmekereskedő, akit ’48-ban egy helybeli szűzlány, Matildka rituális meggyilkolásának vádjával elüldöztek a faluból, szürkkelovas szekéren száguld az asszonyok visszatérő álmaiban, mellette a meggyilkolt Matildka teteme, a bakon az ördög pulikutyafejű zsoldosa úzi a lovakat, az Azazel utca aszfaltját pedig hatalmas lábnyomok törik föl, melyek megtelnek vérrel. A szimbólumok nyelvén azt nyilatkoztatja ki a kollektív álom, hogy Sáraság népe még mindig a szent időt, az Özönvíz előtti gyönyör perceit éli, a falu múlt és emlékezet nélküli közösségi tapasztalata pedig az ugyancsak múlt nélküli ősi tudással megegyező tudás, melyet a földiek a bukott angyaloktól tanultak...” – írja A Klein-napló titka című terjedelmes kritikájában Utasi Csilla a *Jelenkor* folyóirat 2006/1-es számában.

Térjünk ki most a kunmadarasi pogromra, mindenekelőtt azért, mert ez a legismertebb, és Závada Pál regényként feldolgozta és színdarabként is játszották. Apor több fejezetben is visszatér az eseményekre, gondosan kerülve minden összefüggés felvetését az 1882-ben a tiszaezlári vérvád formájában felszínre törő gyűlölködő indulatokkal. Formailag igaza is van, hiszen a pogrom reggelén a madarasi piacon senki nem tett említést rituális gyilkosságról, a zsidókat „csak” árdrágítással és gyerekrablással vádolták, és az utóbbi célja a korabeli, országszerte elterjedt szóbeszéd szerint a kolbászkészítés volt.

Ahelyett, hogy a szociálpszichológia eszközeivel közelítene a pogromhoz, és figyelemre méltatná az elkövetők „hamis áldozati tudatát”, mely szinte minden, a rendőrségen és a bíróságon tett vallomásokból kitűnik, Apor messzire menő és hosszan taglalt következtetéseket von le abból az általa felfedezett tényből, hogy néhány héttel a pogrom előtt az első áldozat, Kuti (Klein) Ferenc élelmiszerkereskedő, akit Kunmadarason Csolinak becéztek, futballmeccset játszott a szom-

széd faluban. „Kövérek és soványak” rangadójt tartották, Kuti a kövérek között rúgta a labdát. Apor állítja, hogy a piacon kitört erőszak elszabadulásában szerepet játszott, hogy Kuti jól táplált volt, ami az inflációtól és éhezéstől gyötört szegény falusiakban gyűlöletet keltett ellene.

Ugyanakkor a szerző éppen csak említi a Nagy János református tanító elleni, a közeli Karcagon rendezett monstre népbírósági pert. Pedig ez nem volt egyedi ügy. A Szolnok megyei MKP, személy szerint Tüdös Imre karcagi titkár ismételt kísérletet tett a környék helyben maradt értelmiségi és politikai elitjével való leszámolásra. Ahogy ez Elek György történész a Jász-Kiskun megyei múzeumok 2020-as évkönyvében írja, az első fokú népbíróság 1946. május 20-tól június 15-ig folyamatosan ülésezett Karcag főterén, és a három elítélt vádlott között volt Orosz Pál, a KALOT népszerű vezetője is. A tömeg kifejezetten azért gyűlt össze, hogy megvédje a katolikus lelkészt a kommunistáktól. Tárgyalása alatt a rendőrök a tömeg közé lőttek, és a lövedékek halálosan megsebesítettek egy tizenhárom éves fiút is. Lövöldözött a rendőrségtől önvédelmi célra kapott revolverével Takács Ferenc, madarasi kommunista párttitkár is a pogrom kitörése előtti este, de szerencsére senkit sem talált el. Nem volt ő olyan naiv, bűnbaknak kiszemelt kommunista, amilyenek Závada ábrázolja a regényében. És még egy figyelemre méltó tény: Nagy János népbírósági tárgyalása előtt Kunszentmártonban, a szomszédos faluban titokzatos, régen idejét múlt, gyanús röpcédulák jelentek meg ilyen szöveggel: „A tőke ellen harcol a Magyar Élet Pártja.” „A keresztény ifjúságot juttatja álláshoz a Magyar Élet Pártja”.

Számos jel mutat arra, hogy a politikai rendőrség kiemelt figyelmet szentelt 1946 májusában Kunmadarasnak és környékének. Az erőszakos provokációk, ahogy számos hasonló esetben, felingerelték az inflációtól és nyomortól szenvedő szegényparasztokat, akiket a mélyülő politikai válsággal szembesülő helyi elit nem

tartott vissza attól, hogy „megleckéztessék” a bajaik kútforrásának tartott, holokausztot túlélte zsidókat.

De a legképtelenebb megközelítésre a miskolci lincselés több fejezeten keresztül folytatódó, összefüggéstelen leírásában ad példát Apor Péter. A szervezők, a miskolci MKP és a politikai rendőrség és a politikai vezetőinek kilétét homályban hagyó könyvében ezt állítja: „A miskolci tüntetés minden bizonnyal a munkások saját akciója volt.” Az erőszak elszabadulásában meghatározó szerepet tulajdonít annak, hogy a tüntetők soványak, míg viszont a „spekuláns molnárok” jól tápláltak voltak. „A lincselésben részt vevők elbeszéléseiben gyakori, visszatérő mozzanat volt az ütleget malomtulajdonos zsákjából kiboruló szalonna és cukor képe. Azt elérhetetlen bőséget váratlanul és hirtelen feltáró véletlen a lincseléshez vezető kulcsjelenet lett a résztvevők történeteiben: »Amikor a munkások Rejtő zsákjának a tartalmát meglátták, rájuk rohantak, és agyonverték őket.«”

Tudjuk ugyanakkor, és ez a szörnyű jelenet *Az utolsó vérvádak* című 1995-ös, majd tavaly kiadott *Vérvád, hisztéria, népi ítélet* című könyvemben is szerepelt, hogy a politikai rendőrség Miskolcon semmit nem bízott a véletlenre. Rejtőnek az egyik, mellé sodródott ügynök adta fel az ingyencégekkel teli zsákot, mely azért került a háttára, hogy bizonyos idő után letépjék róla az éhező, elcsigázott és felingerelt munkások, majd agyonverjék. (Lásd erről a *Hitel* 2020/5-ös számában közölt, *Lincselés Miskolcon* című tanulmányomat.)

Apor nem vesz tudomást arról, hogy 1990 és 1994 között tömérdek interjút készítettem a kunmadarasi és a miskolci események még élő résztvevőivel. A tanúk annak idején egytől eddig részt vettek tüntetésen, és az MKP vagy a kommunista ifjúsági szervezet tagjai voltak. Buruzs Lajos, a félkarú detektív beszámol nekem a miskolci tüntetésekről és lincselésekről készült dokumentumfilmben („*Kavics a sírra...*”, rendezte Vitézy László, MTV,

1996) miként szervezte meg Kecskés Ferenc, a miskolci politikai rendőrség vezetője, az első lincseléshez vezető munkástüntetést. Több más, hiteles visszaemlékezés és nemzetgyűlési felszólalás is tanúskodik arról, hogy a második lincselésben Péter Gábor személyesen is közreműködött. (Ez a két név még csak elő sem fordul Apor könyvében.)

Apor nem talált, nem is találhatott levéltári dokumentumokat az utóbb hétpeces tes titoknak nyilvánított história háttéréről, engem viszont nem tart „szakmabelinek”, ezért úgy döntött, hogy tudomást sem vesz az általam feltárt tényekről. (Köszönöm, kedves ifjú kolléga!) Ezért kényszerült rá arra, hogy a tényeket terjedelmes filozófiai és antropológiai eszmefuttatásokkal pótolja ki, különös tekintettel Michel Foucault-ra, akinek teóriái az emberi test szimbolikájáról és hatáiról különösképpen megragadták a fantáziáját.

Nincs abban semmi meglepő, hogy ezt a zavaros és túldokumentált „mesekönyvet” letéve még az értelmiségi olvasó sem képes világos képet alkotni arról, hogy mi is történt Magyarországon 1945-ben és 1946-ban. A miskolci tüntetésekről és lincselésekről – melyek annyira fontosak voltak, hogy a róluk szóló jelentés eljutott Mihail Szuszlovhoz is, a moszkvai Kremlbe – pedig végképp gőze sem lehet. Azt javaslom tehát a „szakma képviselőinek”, hogy ha az én, forrásokkal alátámasztott munkáimnak nem adnak hitelt, induljanak ki az Apor által sokszor idézett Nőgrádi Sándor MKP-vezető verziójából. Ő az 1965-ben a Kossuth Könyvkiadónál meg-

jelent, *Új fejezet kezdődött* című visszaemlékezésében sajátosan értelmezi a történeteket. Közel húsz évvel az események után írt visszaemlékezésében megörökítette azt a képtelen teóriát, melynek alapján a politikai rendőrség vádat akart emelni az első miskolci tüntetés diósgyőri szervezői, mindenekelőtt Dudás Alfréd, a „Piros levél” szerzője és a lincselő MKP-tag munkások ellen. Az 1946. augusztus közepén letartóztatottakat azonban 1947 februárjában, tárgyalás nélkül szabadon engedték, mert a viszonyok még nem voltak alkalmasak egy „igazi” koncepció per lefolytatására. „Miskolcon és Diósgyőrben már napok óta folyt a suttagó propaganda és a nyílt agitáció az élelmezési korlátozások, a rendőrség és a kommunisták ellen. Ekkorra nem az 1945. novemberi hangulat volt, amikor még békés lefolyású tömegtüntetést lehetett szervezni. Ekkor már spontánul törtek a felszínre a visszafojtott indulatok a hallatlan ínség miatt. Ezt használta ki a reakció. Felszólították a diósgyőri munkásokat, hogy tüntessenek a rendőrség ellen, és követeljenek élelmet. Az igazság kedvéért meg kell mondani, hogy a reakció hírvérőinek sikerült a diósgyőri üzemi pártszervezetet is félrevezetni és rávenni a tüntetés támogatására. A tüntetést megtartották, fasiszta provokátorok vegyültek a tömeg közé, akik demagóg jelszavakat kiáltottak, és véres leszámolást követeltek. Ezen a napon meglincselték Fogarasi kommunista rendőrtisztet, és egy volt feketéző malomtulajdonost. Ezzel köszöntötte a reakció a jó forint megjelenését.”

Pelle János

PELLE JÁNOS (1950) író, történész.

Kedves Barátunk!

**Kérjük támogassa folyóiratunk megjelenését
személyi jövedelemadója 1 százalékával!**

**Nemzeti Kultúráért és Irodalomért Alapítvány
18223086-2-42**